

מסורת הש"ס

א) לעיל מב: טו;
ב) [בספרות מהל], א) [עין]
פי רבנים פרשה חיי שרה
בפסוק ויבן הגמלא,
ד) צ"ב קל: ט"ז לעיל מח:
[נה: טו, א] ה) [היט רב]
אשי הקדמון, ו) [בגדון]
ערך ערקומא אחת רב
אשי, א) [צ"ל דרבנא],
ח) [גמלא עירון עברי]
בר"ש [ע"ש ערך עברי]
מ"ש בשם ר"ת, ט) [צ"ל]
אמר ד"ה וכן, י) [עין]
כ"ש, ט"ז ב"כ: טגון.

גליון הש"ס

רש"י ר"ה ארבעה ע"ב
לעיל דף נ ע"ב ברש"י ד"ה
בטלה ולעיל דף נ ע"ב
במס' ד"ה כ"ד:

הגהות הב"ח

א) רש"י ד"ה אלו הו א"ו
והיטן בילה כח:

הגהות מהר"ב
רנשבורן

א) גמ' אין אומרון
בגירסאות זו דומה לו
ש"ש ר"ב ע"י לעיל טו
ע"ב רש"י ד"ה שרי
חומכה וכו' במס' צ"ב ד"ה
קל ע"ב מוס' ד"ה שרי
וד"ק: ב) שם רב אמר
רב אשי נמחק מלת אשי.
ו"צ א"ש: ג) שם רב
בר דר הווא אמר רב אשי.
נמחק מלת אשי. ו"צ א"ש:

לעני רש"י

צ"קאר"ן. עצם העקב.

מוסף רש"י

צומת הגידין. מוקס
שהגידין צומתין מתחתין
ומתהדיקין לשון מוקס
צומת דפסחיס (מ).
אשטרייט"א בלע"ז (לעיל)
ו. וע"י איכה ג מב.
שרהי חותכה מבאן
ומחה חותכה מבאן
רוחיה. נחמך בשר רגלים
למעלה מלומת הגידין ולא
נשבר העלם כשרה, נחמה
למטה ממקום צומת הגידין.
אש"פ שמוקן מכאן טרפה,
כדאמרינן וכן שניטל צומת
הגידין, ואש"פ שלח נחמך
העלם (לעיל מח): א)
מחוק סימנין אלו גיר אוראה
ומחה מחוק כל תפסה
וחיה (לעיל נה).

שיטה מקובצת

א) ואויל דבארבוכה
הנמכרת, ב) מהיכן מתחיל
והיכן כלה כח חיות
הגידין:

מתני' רגליה האחרונים: ארכובה. מפרש בגמ': ט) צומת הגידין.
למעלה מארכובה הוא וסמוך לה והן אומן שלשה חוטין שנוטלין
מנקרי הבשר מתלולית העלם שקורין ליקרו"ן: וכן שניטל. אפילו
לא נחמך העלם: נשבר העלם. ולא נחמך: אם רוצו בשר קיים.

מפרש בגמרא [ע"ב] רוב עזויו ורוב היקפו:
שחיטתו מטהרתו. ומותר באכילה
ואם לאו אין שחיטתו מטהרתו ואפילו
במקום שהצממה ומותרת היא אבר
אסור משום ופטר בשדה טרפה [שמות כז]
כדאמרינן [לעיל דף עג.]: להביא האבר
והבשר המדולדלין: שלשה עצמות
צריך. התחתון והוא עלם הנחמך עם
הפרקות כשמשפטיין הצממה ואותה
ארכובה נקראת ארכובה הנמכרת
עם הראש. ולמעלה הימנה עלם
האלמעי וצומת הגידין צמחיתו סמוך
לפרק ארכובה הנמכרת עם הראש.
והעליון הוא קולית התמוזה באליה:
גמ' למטה. דקמני מתני' כשרה:
ממטה מן הארכובה. סמוך לה מיד
קאמר דלא תימנא ארכובה דמתניתין
היא ארכובה העליונה שצין הקולית
ועלם האלמעי ומאי למטה דקמני
כשרה למטה הימנה ומכל עלם
האלמעי שבו צומת הגידין קאמר
דלמטה ממנו ליכא למימר כשרה
דהא אפי' צומת הגידין שהוא בשיפולו
של עלם אלמעי קמני מתניתין טרפה
וכ"ש בגובהה הא לא אמרינן אלא
למטה למטה מן הארכובה סמוך לה
קאמר כשרה כדמסיים מילתיה ואזיל
אלארכובה הנמכרת עם הראש
קאמר: למעלה נמעה מן הארכובה.
מיד קאמר טרפה דהיינו צומת
הגידין שהוא סמוך לה וכל שכן
בגובהו. ולקמן פריך מאי וכן שניטל
צומת הגידין והא תנא ליה למעלה
מן הארכובה טרפה: כנגדו. של
אותו מקום דמתני': בגמל ניכר.

דקסדר רבי אושעיא ארכובה
דמתניתין היא ארכובה העליונה וסס
בולטו עלם צריך הגמל והכי תניא
בבבבב (דף מהל). דלאתה ארכובה
ניכרת בגמל דתנן [שם מ.]: וצו העגל שאינה

נמעת לערקוס ארכובה היא מוסל לפסול ותני עלה קפץ העליון ולא קפץ התחתון וכנגדו בגמל ניכר: היינו דקמני וכן שניטל. משום
דתנא למטה מן הארכובה עליונה כשרה דהיינו נחמך עלם האלמעי אינטריך למיתני וכן שניטל דאש"פ ג דאם נחמך בגובהו כשרה היכא
דנחמך בשיפולו במקום צומת הגידין טרפה וכדמתרך לקמן ואל תתמה שרי חותכה מכאן ומתה מכלאן ויהי אלא לדיך דלמרת
ארכובה תחתונה למעלה דקמני מתניתין למעלה מיד במקום משמע היינו ניטל צומת הגידין: אמר ליה סגא ארכובה בלא צומת הגידין.
כרו"י נשבר העלם והגידין קיימין ותנא צומת הגידין בלא ארכובה: והא נחמך. לגמרי משמע אלמא תנא ליה תנא ניטל הצומת ולמה ליה
למהדר ולמתנייה והא ליכא למימר תנא רכובה עם צומת הגידין והדר תני צומת הגידין בלא ארכובה דאם כן מיתני ניטל צומת הגידין
וכ"ש נחמך: לצמר דנפק. עולא: אמר. רב יהודה לנפשיה: מאי עממא לא אמרי. דלמטה דקאמר הוא למטה מן הארכובה ומלומת
הגידין ולמעלה דקמני לאו למעלה מיד משמע אלא בגובהו של עלם למעלה מן הצומת והדר תנא וכן שניטל הצומת דאם נחמך במוך
הצומת נמי טרפה: הדר אמר. שפיר עבדי דלא אמרי ליה: ולא אמרי ליה. בתמיה. וכי לא אמרתי לו טעם הגון רכובה בלא צומת
וצומת בלא רכובה ופרכיה מלישנא דמתניתין ואמר לי נחמך קמני והכא נמי אי היה אמרי ליה קא הוה דייק נמי ליטנא ואומר לי מן
הארכובה ולמעלה קמני דמשמע במקום והיינו צומת הגידין: רב פפא מחני. לרוב יהודה הכי: למטה. דמתניתין לאו למטה מיד קאמר
דרכובה דמתניתין ברכובה עליונה מיירי הלכך למטה דידה דהיינו עלם אלמעי וימנין דטרפה כגון צלומת הגידין אלא הכי קאמר למטה
מאורתה רכובה ומעלם אלמעי כולו דהיינו בעלם התחתון ודאי כשרה: למעלה נמעה מן הארכובה. דהיינו בקולית ודאי טרפה כל מקום שיחתך
וכן שניטל צומת הגידין. ובעלם אלמעי יש מקום שהיא טרפה כגון צלומת הגידין יש מקום שהיא כשרה כגון למעלה מן הצומת ורכובה
גופה אחו היא: כדעולא. עליונה: ופרכינן ללישנא דעולא דרוב פפא ומי איכא מיד דמי פסיק לה. למעלה מן הצומת הגידין בעלם אלמעי
כשרה: ומי מחמי פסיק לה. וכשמפסיל לה לחותכה בצלומת טרפה: וכלישנא קמח דרוב עבדין לתומרא ולמעלה מרכובה התחתונה כל מקום
שיחתך טרפה וכן ניטל צומת בלא רכובה דלא חוין דהדר ציה רב ולקמן פסיק הלכתא הכי אפילו בנשבר העלם וכ"ש נחמך לגמרי: אלו הו צומת
הגידין. מהיכן מתחיל והיכן (ה) כח חיות הגידין: דאגרמא ונכר. משיואלץ הגידין מן העלם והמלכין בבשר שהעלם למעלה מן הפרק ערום
בלא בשר כשחיס וג' אכזבות אדוקין צו וממקום שמתפרשין ממנו ולמעלה מתחיל וכל זמן שהן צמותין וקשורין השלשה יחד קרי צומת עד
מקום שמתפרשין ומתפלגין זה מזה כדמפרש לקמן: דאגרמא וגיו. אין נקראין צומת אלא מקום אדיקתן בעלם ממקום שחלדקין צו עד הפרק:
דעילו ערקומא. עלם קטן הוא המחצר את הפרקים ומה שיש מן הגידין ולמעלה הימנו עד מקום שמתפרשין קרי צומת וכל מקום
שיחתכו עם טרפה והאי שיעורא נפיש מכולהו שמתחיל מיד מן הערקוס ולמעלה והוא למטה ממסוף העלם האלמעי ואם נחמך צין עלם
אלמעי לאותו ערקוס טרפה: דערקומא גופה. נחמך גידין כנגד הערקוס עלמו: לא תליטו ליה. דמחמיר טפי: דפרעי טבחי. במקום
שפותחין הטבחין להפריש הבשר מן העלם כשמוקרין אותו ליקרו"ן ורועין לניטל אותו גידין והיינו מעילו ערקומא. לישנא אחרינא
כשמפשיטין הצממה משם מתחילין לפתוח ולהפשיט העור של רגלים אחרונים: צומתין. מחוברין יחד ונראין כגיד אחד: ועד כמה. ארכו
של צומת: ארכובה טבחי. ארכובה אכזבות: בליטי. קודם שיצלו במוך הבשר: אשוי. קשין: ריכוי. לאחר שנכנסין לבשר נעשין רכין:

בהמה המקשה פרק רביעי חולין

עו.

עין משפט
נר מצוה

סו א מ"י פ"ח מהל
שחיטה הלי"א סג
עשין ט טו"ש"ע י"ד ס"י
ט טע"ק א:
סב ב מ"י ט"ז ה"י וע'
בשגות וצ"ח סג
ט טו"ש"ע י"ד ס"י ו
ט"פ:
סג ג מ"י ט"ז ה"י יא
סג ט טו"ש"ע
י"ד ס"י נה טע"ק א:
ד [מ"י ט"ז הלכה טו]:
ע ה ו מ"י ט"ז ה"י ג
סג ט טו"ש"ע י"ד
ס"י ט טע"ק ב:
עא ז מ"י ט"ז ה"י ט
טע"ק ד:
ח [טו"ש"ע ט טע"ק ג]:
עב ט י מ"י ט"ז ה"י
ט טע"ק ה:

ארא דדיך מאי ב'. תימה דלמא סוכר כ"מ' צומת הגידין הוא
לאגרמא ונכר דהיינו כשיואלץ מן העלם אבל למעלה מן
הארכובה לא מיערק משום צומת הגידין וי"ל מדפריך ליה עולא
מכלל דהוה פשיטא ליה לצומת הגידין הוא לאגרמא ולגיו ועוד דרוב
יהודה דקאמר בצמון היכא דפרעי
טבחי והיינו דרובא צריה לרובה צר
רב הווא דקאמר עילוי ערקומא
שהוא עדיין יומר: הכא נמי מן
הארכובה ולמעלה קמני. לעולא ניחא
דמאי לפרש מן הארכובה ולמעלה
מיד אף על גב דלא כלל מקום כשרה
כמו כנגד צומת הגידין מכל מקום
כיון דמיתוקס למטה מיד ולמעלה
מיד ניחא:

מנ
אמר ליה עולא לרב יהודה בשלמא לדידי דאמינא כנגדו בגמל ניכר היינו
דקתני וכן שניטל צומת הגידין אלא לדיך מאי וכן שניטל צומת הגידין אמר
ליה רבובה בלא צומת הגידים וצומת הגידים בלא רכובה והא נחתכו קתני
אישתיק לבתר דנפק אמר מ"ט לא אמרי ליה למטה למטה מן הארכובה
למעלה למעלה מצומת הגידין הדר אמר ולא אמרי ליה נחתכו
קתני הכא נמי מן הארכובה ולמעלה קתני רב פפא מתני הכי אמר רב
יהודה אמר רב אמר רבי חיאי למטה למטה מן הארכובה ומצומת הגידין
למעלה למעלה מן הארכובה ומצומת הגידין וכן שניטל צומת הגידין
וארכובה גופה כדעולא א"ר אושעיא ומי איכא מידי דאילו מדלי פסיק ליה
וחיה מתני פסיק ליה ומתה אמר רב אשי ט טרפות קא מרמית להדיי א אין
אומרון בטרפות זו דומה לזו ישהרי חותכה מכאן ומתה חותכה מכאן ויהי
ואלו הן צומת הגידין רבה אמר רב ב אשי דאגרמא ולבר רבה בר רב
הונא אמר רב ב אשי דאגרמא ולגיו רבא בריה דרבה בר רב הונא אמר
רב אסי דעילוי ערקומא יתיב ההוא מרבנן קמיה דר' אבא ויתבי וקאמר
דערקומא גופה אמר ליה רבי אבא לא תציתו ליה הכי אמר רב יהודה
היכא דפרעי טבחי והיינו ב רבא בריה דרבה בר רב הונא אמר רב אסי
אמר רב יהודה אמר שמואל צומת הגידים שאמרו מקום שהגידין צומתין
ועד כמה א"ל ההוא מדרבנן ורב יעקב שמיה כי הוינן בי רב יהודה
אמר לן שמעו מני מלתא דמגברא רבה שמיע לי ומנו שמואל צומת
הגידין שאמרו מקום שהגידין צומתין בו וממקום שצומתין עד מקום
שמתפרשין וכמה אמר אביי ארכובה ב בטרי בתורא בדקה מאי אמר
אביי בליטי הו צומת הגידים בליעי לא הו צומת הגידים אשוני הו
צומת הגידים רכיבי לא הו צומת הגידים אלימי הו צומת הגידים קטיני לא
הו צומת הגידים חוורי הו צומת הגידים לא חוורי לא הו צומת הגידים
מנ

רבינו גרשום

נשבר העצם אם רוב
בשר קיים מן הארכובה
ולמעלה: ברכובה הנמכרת
עם הראש. מקום שחותך
רגל של בהמה זו
היא ארכובה: עולא א"ר
אושעיא כנגדו בגמל
ניכר כלומר לא רכובה
הנמכרת עם הראש אלא
אותה רכובה שהיא בסוף
הקולית בתחלת ענקרון
ויכר בגמל בסוף ונבו
שנבו קצר ואינה יכולה
לכסותו: אלא לדיך מאי
וכן שניטל צומת הגידים
והא למעלה מן הארכובה
הנמכרת עם הראש באותו
מקום הוא צומת הגידים:
והא נחתכו קמני והיאך
יכלת לאוקומיה מתניתין
מן הארכובה ולמעלה
למטה מן הצומת הגידים
והא נחתכו קמני ומשמע
ונחתכו הכל רכובה וצומת
הגידים. מ"ט לא אמרי
ליה למטה למטה מצומת
הגידים כשרה. למעלה
למעלה מצומת הגידים
טרפה. וכן שניטל צומת
הגידים למעלה מרכובה
הנמכרת עם הראש: הכא
נמי מן הארכובה ולמעלה
קמני הכא נמי כשאני
א' לא למטה למטה
מצומת הגידים למעלה
למעלה מצומת הגידים
הוא יקשה לי מן
הארכובה ולמעלה קמני
ולא קמני מצומת הגידים
רק למעלה במתניתין קמני
כלומר א) למטה מן
הארכובה בעינן לאוקומי
מתניתין קרובה לרכובה
בין מלמעלה ובין מלמטה
דוהו בצומת הגידים ולא
בעינן לאוקומי מתניתין
למעלה מן הארכובה
ולמעלה ומצומת הגידים.
הא ארכובה לפרכך
לא מוקמיתין למעלה
מן הארכובה ולמטה
מן הארכובה ברכובה
הנמכרת עם הראש אלא
ברכובה עליונה דבגמל
ניכר ומצוין לאוקומי
דלא היקשי וכן שניטל
צומת הגידים והיא רכובה
כדעולא. ומי איכא מיד
דאילו קא פסיק לה כלומר
השתא דמוקמיתין למעלה
מן הארכובה ברכובה
למעלה מן הארכובה
הא למטה ממסוף העלם
אלמעי כשרה אפי'
למעלה מצומת הגידים
ולבסוף קמני וכן שניטל
צומת הגידים טרפה שהיא
למטה: דאגרמא ולבר
גידים של מעלה מן השופי
דאגרמא ולגו בגידים
שבין בשר לעצם דעילוי
ערקומא שקורין בלשון כנען טיג ושעל הרכובה עצמה עצם קטן שעל הרכובה הגידים שעליו הן צומת הגידים.